

Sygn. akt. IC 882/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 marca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego (del. do SO) Piotr Czernski

Protokolant: Rafał Marczuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 marca 2015 roku w Lublinie

sprawy z powództwa M. L.

przeciwko I. B.

o zapłatę

I. nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Lublinie w dniu 8 kwietnia 2014 r. w postępowaniu nakazowym, sygn. akt I Nc 64/14, uchyla w części dotyczącej pozwanej I. B. i w stosunku do I. B. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda M. L. na rzecz pozwanej I. B. kwotę 8.217,00 zł (osiem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. nakazuje ściągnąć od powoda M. L. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 8.024,00 zł (osiem tysięcy dwadzieścia cztery złote) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt IC 882/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 marca 2014 r. powód M. L. domagał się zasądzenia na swoją rzecz solidarnie od pozwanych I. M. i I. B. kwoty 240.625,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 8 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono między innymi, że powód M. L. zawarł umowę pożyczki z I. M.. Na zabezpieczenie roszczeń związanych z udzieloną pożyczką I. M. wystawił weksel in blanco. Poręczycielem weksla była pozwana I. B.. Do w/w weksla sporządzona została deklaracja wekslowa. Miejscem płatności weksla była miejscowość K. Ł. gmina L.. Dnia 16 grudnia uzupełniono weksel na kwotę 240.625,00 zł. i opatrzone go terminem płatności - datą 7 stycznia 2014 r. oraz miejscem płatności weksla w miejscowości K. (...) A. (...)-(...) L.. W dniu 16 grudnia 2013 r. wysłano do pozwanej wezwanie do wykupu weksla. Wezwanie do wykupu weksla skierowano zarówno do I. M., jak i do pozwanej I. B.. Pozwana nie wykupiła weksla w terminie wskazanym w wezwaniu. (k. 2-4)

W treści zarzutów złożonych w odniesieniu do wydanego w sprawie nakazu zapłaty pozwana I. B. domagała się uchylenia nakazu zapłaty i oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Jednocześnie pozwana zgłosiła zarzut:

- przedawnienia roszczenia zasadniczego, tj. roszczenia o zapłatę należności wynikających z umowy pożyczki,
 - niezgodnego z umową, tj. deklaracją wekslową, wypełnienia weksla przez powoda.

W uzasadnieniu pozwana podniosła między innymi, że powód M. L. w ramach prowadzonej działalności zawarł z I. M. umowę pożyczki, na mocy której I. M. pożyczył od powoda kwotę 150.000,00 zł na cele związane z prowadzoną przez pozwanego działalnością gospodarczą. Strony postanowiły iż, zwrot pożyczki nastąpi najpóźniej w dniu 6 stycznia 2008 roku, jednocześnie strony oprocentowały pożyczkę, wskazując iż odsetki od niej w skali rocznej wynoszą 5 procent w skali rocznej, oraz odsetki za zwłokę w zwrocie kwoty pożyczki ustanowiły na poziomie 10 procent w skali rocznej. Termin spłaty pożyczki wolą stron nie był zmieniany, ani skracany, ani wydłużany. Strony zabezpieczyły spłatę pożyczki w dniu jej podpisania wekslem in blanco wraz z załączoną do niego deklaracją wekslową. Deklaracja wekslowa uprawniała powoda do wypełnienia weksla w każdym czasie i przypadku nie uregulowania w terminie należności wynikającej z umowy pożyczki z dnia 6 grudnia 2007 roku. Powód uzupełnił weksel in blanco wzywając do zapłaty pozwanych. Przedmiotowy weksel został uzupełniony z naruszeniem art. 10 Prawa wekslowego, niezgodnie z zawartym pomiędzy stronami umową - deklaracją wekslową. Zgoda I. M. na wypełnienie weksla dotyczyła wyłącznie zobowiązania nieprzedawnionego, co potwierdza zawarte w deklaracji wekslowej zdanie „należności wynikającej z umowy pożyczki z dnia 6 grudnia 2007 roku”. Pozwany I. M. nie wyraził w żadnej formie zgody na uzupełnienie weksla in blanco po przedawnieniu zobowiązania zasadniczego, stąd uzupełnienie weksla w zakresie należności przedawnionych należy uznać za sprzeczne z zawartym pomiędzy stronami porozumieniem. Przedawnienie roszczeń powoda, wynikających z zawartej pomiędzy stronami umowy pożyczki, wynika zastosowania art. 118 k.c., tj. 3-letniego terminu przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Roszczenia wynikające z niniejszej umowy pożyczki związane są z prowadzeniem działalności gospodarczej przez obie strony. Niezgodności uzupełnienia weksla z deklaracją wekslową przejawia się również we wskazanej na wekslu wysokości sumy wekslowej. Suma wekslowa stoi w sprzeczności z charakterem blankietu wekslowego który miał zastosowanie do sumy wekslowej nie przekraczającej 10.000,00 zł, a w deklaracji wekslowej I. M. nie wyraził zgody na przekroczenie sumy wskazanej przez wskazaną na blankiecie opłatę skarbową. (k. 29-31)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. L. i I. M. od lat, tj. od 1999 lub 2000 r., pozostawali w relacjach handlowych – M. L. kupował od I. M. instalacje gazowe. (zeznania powoda – k. 65, zeznania pozwanej – k. 65)

W dniu 6 grudnia 2007 r. w formie pisemnej pomiędzy M. L. (pożyczkodawcą) a I. M. (pożyczkobiorcą) zawarta została umowa pożyczki. Zgodnie z jej treścią M. L. udzielił I. M. pożyczki w kwocie 150.000,00 zł. Zastrzeżono, że pożyczka zostanie wykorzystana przez pożyczkobiorcę na prowadzenie działalności gospodarczej (uzupełnienie środków obrotowych i inwestycje). Pożyczkobiorca zobowiązał się spłacić pożyczkę w ratach lub w całości najpóźniej do 6 stycznia 2008 r. Ustalono, że odsetki wynoszą 5% w skali roku, a w przypadku zwłoki w zapłacie pożyczki, pożyczkobiorca zapłaci odsetki w wysokości 10% w skali roku za każdy dzień zwłoki. Podpisy stron umowy zostały dodatkowo opatrzone pieczęciami. W przypadku pożyczkodawcy była to pieczęć (...) M. L. (...), natomiast w przypadku pożyczkobiorcy (...) I. M.. (umowa – k. 7)

Powód M. L. udzielił powyższej pożyczki I. M. ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Również I. M. zaciągnął przedmiotową pożyczkę na cele związane z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą. (zeznania powoda – k. 65, zeznania pozwanej – k. 65)

Zabezpieczeniem roszczenia powoda był weksel własny in blanco wystawiony przez I. M. i poręczony przez I. B., sporządzony na urzędowym blankiecie wekslowym do sumy wekslowej nie przekraczającej 10.000,00 zł. (bezsporne, podpis weksla – k. 13-14)

Sporządzono również deklarację wekslową, w której pożyczkobiorcę i pożyczkodawcę określono jako podmioty prowadzące działalność gospodarczą. W deklaracji I. M. wyraził zgodę na wypełnienie przedmiotowego weksla przez

M. L. w każdym czasie i w przypadku nieuregulowania w terminie należności wynikającej z umowy pożyczki z dnia 6 grudnia 2007 r., a nadto na opatrzenie weksla datą płatności według uznania M. L. przy jednoczesnym zawiadomieniu go o fakcie wypełnienia weksla listem poleconym. List powinien być wysłany co najmniej na 14 dni przed terminem płatności wskazanym w wekslu. Z kolei I. B. wyraziła zgodę na powyższą treść deklaracji i uzupełnienie weksla przez M. L.. (deklaracja wekslowa – k. 15)

Strony umowy pożyczki oraz poręczyciel nie dokonywali szczegółowych ustaleń co do brzmienia deklaracji wekslowej. Strony przy udzieleniu pożyczki i zaciągnięciu zobowiązania wekslowego w ogóle nie analizowały zagadnienia przedawnienia pożyczki. Treść deklaracji wekslowej został przygotowany wcześniej przez I. M.. (zeznania powoda – k. 70, częściowo zeznania pozwanej – k. 70)

W dniu 16 grudnia 2013 r. powód uzupełnił weksel na kwotę 240.625,00 zł, określając datę płatności na 7 stycznia 2014 r. (bezsporne, odpis weksla – k. 13-14)

W dniu 16 grudnia 2013 r. pełnomocnik powoda przesłał do pozwanej jako poręczyciela oraz do pożyczkobiorcy listami poleconymi pisemne wezwania do wykupu weksla na kwotę 250.000,00 zł zabezpieczającego roszczenie powoda wynikające z umowy pożyczki z dnia 6 grudnia 2007 r. (wezwania wraz z dowodami nadania – k. 8-11)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody z dokumentów oraz zeznania powoda i pozwanej. Zgromadzone w sprawie dokumenty prywatne (w formie kopii i odpisów) nie były kwestionowane przez żadną ze stron co do zgodności z oryginałami, ani też co do prawdziwości ich treści. Również Sąd nie znalazł podstaw do pozbawienia ich przymiotu wiarygodności i autentyczności, mogły one w pełni posłużyć do oceny wiarygodności pozostałego materiału dowodowego w sprawie, pod kątem stworzenia łańcucha dowodów niesprzecznych wewnątrz, wzajemnie, logicznie się dopełniających. Również zeznania powoda i pozwanej w zakresie wskazanym wyżej były w kluczowych kwestiach zgodne i nie budziły wątpliwości co do swojej wiarygodności. Spór między stronami miał bowiem w zasadzie charakter sporu prawnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo w stosunku do pozwanej I. B. jest niezasadne.

Kluczowe znaczenie ma podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczenia wynikającego ze stosunku pożyczki. Zdaniem pozwanej oznacza to, że weksel in blanco wypełniony został w sposób sprzeczny z porozumieniem.

Z kolei ciężar dowodu, że weksel in blanco wypełniony został w sposób sprzeczny z porozumieniem (art. 10 i 17 ustawy z 1936 r. - Prawo wekslowe)¹, spoczywa na dłużniku wekslowym, który zarzut podniósł². Przy czym w świetle art. 493 § 1 k.p.c. pozwana winna już w treści zarzutów do nakazu zapłaty sformułować wszystkie zarzuty i dowody, które wówczas mogła podnieść.

W orzecznictwie zagadnienie wpływu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego na możliwość uzupełnienia weksla in blanco nie jest rozstrzygane w sposób jednolity. Przeważa jednak pogląd, który należy uznać za trafny, że wykładnia postanowień deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksla in blanco wręczonego dla zabezpieczenia określonego roszczenia zazwyczaj prowadzi do wniosku, że treścią upoważnienia jest objęte jedynie uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Odmienne stanowisko musiałoby bowiem prowadzić do trudnego do zaakceptowania poglądu, że posiadacze zabezpieczenia w postaci weksla in blanco uzyskują dodatkową ochronę roszczeń przedawnionych. Takie uprzywilejowanie nie znajduje jednak żadnego uzasadnienia³.

Podkreśla się też, że czym innym jest przedawnienie roszczenia ze stosunku podstawowego, a czym innym przedawnienie wekslowe. Obie instytucje różnią się istotnie między innymi, co do początku biegu przedawnienia. Termin przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, zgodnie z regułą art. 120 k.c., rozpoczyna bieg od dnia, w którym świadczenie ze stosunku podstawowego stało się wymagalne. Początek biegu terminu przedawnienia

roszczenia z weksła własnego skierowanego przeciwko wystawcy weksła własnego, zgodnie z art. 70 w związku z art. 103 i 104 ustawy z 1936 r. - Prawo wekslowe, liczy się od dnia płatności weksła. Tę samą zasadę stosuje się do weksli in blanco. Przedawnienie praw z weksła in blanco nie rozpoczyna biegu do czasu jego wypełnienia. Przedawnienie roszczenia z weksła wręczanego bez wypełnienia daty płatności i bez zastrzeżeń, co do tej daty, rozpoczyna się z dniem płatności wpisanym na wekslu przez wierzyciela wekslowego. Treścią upoważnienia zawartego w deklaracji wekslowej towarzyszącej wystawieniu weksła in blanco, wręczanego dla zabezpieczenia określonego roszczenia, jest natomiast objęte uzupełnienie weksła przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Odnosi się to również do przypadków użycia w deklaracji wekslowej zwrotu przewidującego możliwość wypełnienia weksła w każdym czasie oraz opatrzenia go datą płatności według uznania wierzyciela⁴.

W literaturze można też spotkać podobne stanowisko sprowadzające się do trafnego twierdzenia, iż treścią upoważnienia do uzupełnienia weksła in blanco jest objęte jedynie uprawnienie do uzupełnienia weksła przed upływem terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, który był podstawą wystawienia weksła in blanco, nawet jeśli porozumienie nie zawierało żadnych ograniczeń co do czasu uzupełnienia weksła. Strony mogą jednak w deklaracji wekslowej określić dopuszczalny termin uzupełnienia weksła. Uzupełnienie weksła in blanco po upływie terminu przedawnienia ze stosunku podstawowego daje dłużnikowi możliwość podniesienia zarzutu wypełnienia weksła niezgodnie z upoważnieniem, gdyż doszło do uzupełnienia weksła już po przedawnieniu się zabezpieczonego roszczenia. Zarzut wypełnienia weksła po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego jest zarzutem uzupełnienia weksła niezgodnie z porozumieniem⁵. Przy czym w najnowszym orzecznictwie Sąd Najwyższy potwierdził tę linię wykładni, podkreślając dodatkowo, iż stosowny zarzut dotyczący uzupełnienia weksła niezgodnie z porozumieniem wekslowym przysługuje także poręczycielowi⁶. Odmienne poglądy w tym zakresie mają zatem charakter odosobniony i Sąd Okręgowy ich nie podziela⁷.

Również w stanie faktycznym badanej sprawy należy uznać, że porozumienie wekslowe obejmowało prawo powoda do uzupełnienia weksła do momentu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego. Tak, zgodnie z twierdzeniem pozwanej oraz w świetle cytowanej wyżej wykładni sądowej, należy interpretować zwrot „w każdym czasie” użyty w deklaracji wekslowej. Zwłaszcza, że strony przy udzieleniu pożyczki i zaciągnięciu zobowiązania wekslowego w ogóle nie analizowały zagadnienia przedawnienia pożyczki, co jest z kolei logiczną konsekwencją faktu, że pożyczka miała charakter krótkoterminowy.

W rozstrzyganej sprawie powód udzielił przedmiotowej pożyczki w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą, co wynika zarówno z treści dokumentu umowy pożyczki, jak również deklaracji wekslowej, a także zeznań powoda i pozwanej (wyjaśnienia informacyjne - k. 65, potwierdzone w zeznaniach – k. 70).

Tym samym zastosowanie ma w sprawie 3-letni termin przedawnienia, przewidziany w art. 118 k.c.⁸ Roszczenie powoda ze stosunku podstawowego, jaki został wykreowany przez umowę pożyczki uległo zatem przedawnieniu przed uzupełnieniem weksła przez powoda. Okoliczność ta wynika zresztą nie tylko z materiału dowodowego, ale także z wyraźnego przyznania strony powodowej, a więc ma charakter bezsporny. (k. 69v)

Przy czym brak jest dowodów na przerwę biegu przedawnienia, a w każdym bądź razie powód nie formułowała takiego twierdzenia i tego rodzaju okoliczności nie wykazywał zgodnie z regułą art. 6 k.c. jako faktu niweczącego. Trzeba też wyjaśnić, że jakiegokolwiek czynności dłużnika I. M. podejmowane poza wiedzą i wolą pozwanej nie mogły doprowadzić do przerwy biegu przedawnienia wobec pozwanej jako dłużnika solidarnego⁹.

Z kolei treść deklaracji wekslowej podpisanej przez pozwaną nie obejmuje określenia kwoty odpowiedzialności poręczyciela. Złożenie tego rodzaju oświadczenia woli przez pozwaną nie może zatem zostać potraktowane jako odrębne poręczenie cywilnoprawne na zasadach ogólnych¹⁰.

W konsekwencji należało uznać, że weksel w stosunku do pozwanej został uzupełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem wekslowym, tj. z naruszeniem art. 10 Prawa wekslowego. W rezultacie powództwo w stosunku do pozwanej należało oddalić w całości.

Natomiast dla porządku trzeba wyjaśnić, że drugi z zarzutów pozwanej, dotyczący użytego blankietu wekslowego jest nieuzasadniony. Weksel in blanco na blankiecie zawiera opłatę skarbową, co nie oznacza, że weksel ten nie może być wypełniony na kwotę wyższą niż to wynika z wysokości uwidocznionej opłaty, o ile uprawnienie do wpisania takiej kwoty wynika z zawartego porozumienia oraz odpowiada rzeczywistej wysokości powstałego zobowiązania. Przy rozłożeniu ciężaru dowodowego w kwestii podstawy wypełnienia weksla in blanco, rzeczą dłużnika jest udowodnić, iż wypełnienie weksla na sumę ponad wartość blankietu nie było prawidłowe¹¹. Dowodu takiego w badanej sprawie powódka nie przedstawiła. Przeciwnie, treść deklaracji wekslowej odwołuje się w sposób wyraźny do zawartej umowy pożyczki z dnia 6 grudnia 2007 r.

Mając powyższe na względzie, Sąd na podstawie art. 496 k.p.c. orzekł jak w pkt I wyroku. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu pomiędzy stronami opiera się natomiast na regulach art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i obejmuje kwoty:

- 1.000,00 zł - tytułem części opłaty od zarzutów (k. 53, 57);

- 17,00 zł – tytułem opłaty skarbowej od jednego stosunku pełnomocnictwa (k. 62);

- 7.200,00 zł – tytułem opłaty za czynności radcy prawnego zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu¹².

Natomiast na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych¹³, Sąd z uwagi na wynik procesu nakazał ściąganie od powoda nieuiszczonej części opłaty od zarzutów.

1 Dz. U. Nr 37, poz. 282 ze zm.

2 Wyrok SA w Warszawie z dnia 25 września 2013 r., I ACa 450/13, LEX nr 1383548.

3 Wyrok SA w Katowicach z dnia 10 października 2013 r., I ACa 614/13, LEX nr 1394203; a także wcześniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego, jak chociażby wyrok z dnia 11 sierpnia 2010 r., CSK 616/09, LEX nr 737249.

4 Wyrok SA w Katowicach z dnia 10 października 2013 r., I ACa 614/13, LEX nr 1394203; zob. a także wcześniejsze orzeczenia SN, jak chociażby wyrok z dnia 11 sierpnia 2010 r., CSK 616/09, LEX nr 737249; Wyrok SA w Łodzi z dnia 11 kwietnia 2013 r., I ACa 1364/12, LEX nr 1313325; a także szerzej uzasadnienie wyroku SA w Lublinie z dnia 29 października 2013 r., I ACa 418/13, LEX nr 1388884.

5 M. Czarnecki, L. Bagińska, Komentarz do art. 10 Prawa wekslowego, Legalis/el.; a także chociażby I. Heropolitańska, komentarz do art. 10 u.p.w., Lex/el.

6 Zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 4 września 2014 r., II CSK 478/13, LEX nr 1545029.

7 Por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 27 marca 2014 r., III CSK 100/13, LEX nr 1489244; a także chociażby J. Jastrzębski, Glosa do wyroku SN z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, Pr. Bankowe 2006/6/24.

8 Zob. szerzej Z. Gawlik, Komentarz do art. 723 k.c., LEX/el.

9 Wyrok SA w Warszawie z dnia 19 września 2012 r., I ACa 43/12, LEX nr 1238229.

10 Zob. wyrok SA w Katowicach z dnia 13 lutego 2014 r., I ACa 702/13, LEX nr 1437991.

11 Wyrok SA w Łodzi z dnia 15 listopada 2013 r., I ACa 199/10, LEX nr 1409185.

12 Tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490.

13 Tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.